

L'AIGUA, RECURS ESCÀS

Pedro Arrojo

Professor del Departament d'Anàlisi Econòmic de la Universitat de Saragossa.
Fundación Nueva Cultura del Agua.

Ponència transcrita. Pronunciada en castellà

El tema, tal i com està expressat, quan me'l va proposar la Fundació, vaig pensar, un bon títol perquè discreparé d'ell només començar. És la forma de motivar també el debat. Parlem d'escassetat. Parlar d'escassetat a més avui, o en aquests moments a Barcelona, fa molt temptador acabar discutint de la situació aquí i, probablement si tenim potser temps al col·loqui, sigui cap a on es dirigeixi segurament el seu interès. Però em permetran reflexionar sobre el tema de l'escassetat des d'aquesta visió més global, des d'aquesta visió que després s'ha de concretar en les especificitats territorials i en el temps concret, present, proper, a cada moment i a cada indret. Per tant, no és que defugi el problema sinó que crec que és bo que en aquest món cada vegada més inexorablement globalitzat siguem capaços de tenir aquesta visió global per després aterrar en la solució, en el tractament dels problemes concrets.

Fa no gaire emergia, ho teníem en titulars, quan va sortir el darrer informe de l'aigua al món de Nacions Unides, del PNUD, aquest gran titular que va sortir a tots els diaris de "1.100 milions de persones no tenen accés a l'aigua potable" i darrere d'ell sol haver també estimacions en ventall esgarrifoses, de l'ordre de 10.000 en uns casos, 15.000 en altres, més de 10.000 persones es poden estimar, segons fonts, que moren al dia per raons vinculades a aquesta qüestió. Avui han mort 10.000 persones, la majoria nens. Quan veiem això, fins i tot si repassem l'hemeroteca de quan van sortir aquestes xifres, amb l'informe del PNUD, amb tota probabilitat, trobaran vostès al costat d'aquest tremend titular, molt probablement el periodista sense mala intenció, segurament més per insuficient informació, anem a dir, ràpidament buscar alguna foto d'algun terreny llimós de fons d'embassament sec, quartejat, i qualsevol que ho llegeix s'angoixa i diu 1.100 milions de persones estan morint de set. I fins i tot es parlava d'això, en termes de set, es parlava de canvi climàtic, el planeta perd l'aigua, el planeta blau serà marron. Res de tot això, no és aquest el problema, no dic que hi hagi mala intenció en qui ho promou però no és aquest el problema, i per això deixa de ser problema, i greu.

El planeta es tornarà marron i, on anirà l'aigua? Sortirà corrents a Mart? Es ficarà al centre de la Terra, el Planeta blau, que és el planeta aigua per excel·lència, com pot ser marron? Tenim a la biosfera la mateixa quantitat d'aigua que teníem en temps dels dinosaures i més o menys la mateixa que tindrem d'aquí a mil anys si pel camí no ha caigut l'esteroides corresponent que acabi amb aquest assumpte en aquest temps. No és aquest el problema. Jo acostumo a dir, si vingués un extraterrestre d'una galàxia llunyana viatjant per aquest univers negre, puntejat d'estrelles que veiem a les pel·lícules de ciència ficció però ja també a les pròpies imatges que estem filmant amb els nostres satèl·lits i veiem aquest esfereta blava en meitat del firmament obscur, a aquests extraterrestres mai se'ls hi acudiria anomenar a això Planeta Terra, mai, amb tota seguretat, si existeixen, serem el Planeta Aigua, segur, perquè una altra cosa no però l'aigua és abundant en aquest planeta. Això sí, als mars, salada, a l'atmosfera, en forma de vapor d'aigua, als núvols, aquest vapor condensadet, a la humitat de la terra que de vegades ni captem però aquí hi ha molta aigua, als aqüífers, als rius.

Òbviament repartida, anem a dir, desigualment, sense que això sigui un crim. També està repartit desigualment el clima, la calor i el fred, el nombre d'hores de sol, i a ningú se li acut dir que hi ha desequilibris climàtics o que hi ha excedents de sol a Màlaga i dèficit estructural d'hores de sol a Santander o a Suècia. Hi ha diversitat climàtica, això ens porta a diversitats paisatgístiques, ens porta a una biodiversitat tremenda, increïble, però jo això ho entenc com a part d'allò meravellós que tenim d'aquest planeta, no és gens avorrit. Això sí, en aquesta diversitat climàtica on hi ha zones molt humides, altres menys humides i més temperades, altres estepàries, semiàrides, fins i tot desèrtiques, en aquesta realitat diversa on el clima juga diferents ritmes del cicle hídric, d'evaporació de les aigües dels mars, pluja, drenatge als rius, en aquesta diversitat de realitats paisatgístiques i climàtiques els éssers humans, que podem ser blanquets, negrets, grocs, més o menys vermells o a ratlles, però tontos no som generalment, ens hem anat a instal·lar sempre prop d'un riu, prop d'un llac, prop d'una font o a un territori on sabem que tenim l'aigua a sota i que podem captar-la en pous. Tontos no som.

El problema quin és? Parlem d'escassetat, què passa, se'ns acaba l'aigua. No és un problema de set, el problema és que hem matat la salut dels ecosistemes aquàtics. Primer han mort les granotes i els peixos i ara comencen a emmalaltir i a morir les persones, això sí, de les comunitats més pobres, dels sectors més vulnerables, que no saben ni poden de vegades defensar-se o pal·liar els efectes tràgics sobre la pròpia espècie humana d'aquesta ruptura de sostenibilitat dels ecosistemes aquàtics. On abans podíem beure tranquil·lament, ara ens enverinem. Però no és que la gent no tingui aigua per beure, tothom beu cada dia aigua, si no fos així, si fos un problema pròpiament d'escassetat, al periodista de torn li diria: mira, vés corrents al director de la teva revista o del teu diari i ven-li ja el titular tremend en blanc i negre a tota pàgina de dins d'una setmana: 1.100 milions de persones acaben de morir de set. Perquè no aguantem més d'una setmana. Per tant, si fos un problema de set, el titular és aquest. I no és aquesta la situació.

Per sort o per desgràcia no és aquest el problema, el problema és fonamentalment de qualitat, és fonamentalment un problema ecològic, agreujat fins a límits extrems pels problemes de pobresa, d'inequitat, que porten a que aquestes comunitats més pobres, que viuen enganxades inexorablement als ecosistemes dels que viuen, dels que vivim tots però ells d'una manera encara més directa, doncs aquesta pobresa porta a unes situacions de vulnerabilitat. Els problemes de la sostenibilitat, que en ocasions representen amb tota bona intenció, fins i tot en gent progressista, a països del Tercer Món, "ja vénen vostès amb aquests problemes, és l'agenda occidental, deixin-nos en pau, el nostre problema és el desenvolupament". Això ho he sentit jo moltes vegades i ho he debatut amb compte, perquè no es malentenguin les coses, acostumo a dir: aquest argument és fals, és fal·laç, confrontar desenvolupament i sostenibilitat és una fal·làcia, però el que és més o menys difícil d'explicar en altres terrenys, en l'àmbit de l'aigua, l'àmbit de l'aigua és una molt bona plataforma pedagògica, ens permet entendre realitats que en altres camps és més difícil.

I ho faig servir i ho dic moltes vegades quan em toca parlar, no només aquí al nostre país sinó fora, dic, al meu país, jo visc al marge d'un riu, que és el riu Ebre, el riu Iber, els romans li van donar nom a Iber, un riu més gran que els altres, quan van arribar per aquí i després li van donar per extensió el nom d'Ibèria a tot territori que hi hagués al voltant per aquella zona tot i que hi hagués altres rius, jo visc allà a la vora d'aquest riu. El meu país que és un país ric, que s'ha enriquit i més en els darrers anys, doncs de tant en tant, potser aprofitant un moment de tempesta on la vigilància del SEPRONA, de la Guàrdia Civil, és escassa perquè estan arrecerats al quarter, algun energúmen o energúmena fa un buidat de residus, de purins o de neteja de dipòsits, i podem tenir-hi, cada vegada menys, això també s'ha de dir, doncs tenim el trist espectacle de l'Ebre amb els peixos panxa enlaire. I en aquestes circumstàncies la meua ciutat serà titular de portada a l'*Heraldo de Aragón*. Al dia següent probablement la notícia se situï ja a pàgines parells i allà per la pàgina 4, 6 o 8. No sé si al tercer dia

apareixerà per algun racó i probablement en menys d'una setmana haurà desaparegut de l'actualitat i els asseguro que ni una sola persona dels meus 700.000 veïns, ni una sola, haurà tingut ni tan sols el més lleu temor de que el seu fill o filla, per beure aigua de l'aixeta, pugui acabar a l'hospital o al cementiri. Però si això mateix passés a l'Argentina, a Bolívia, a la Xina o a Moçambic, moririen els peixos allà i més a baix emmalaltirien i moririen les persones. Per tant, el que pel meu país i pel món desenvolupat és un repte de salut pública, de benestar, en països en desenvolupament o en països empobrits és un repte de supervivència immediata.

Acabar amb la salut dels rius és matar la gent i no estic exagerant, això són els 1.100 milions de persones, aquests són els 10.000 que moren cada dia, la majoria nens, i consti que en aquestes estadístiques no solen integrar-se els, anem a dir, gravíssims problemes de salut generats que acaben en mort, en malformacions congènites, en malalties de tota mena, generats per vessaments tòxics tipus metalls pesants o cianurs de la mineria a cel obert. Ara s'aixeca en rebel·lió la gent a Amèrica Llatina i altres indrets per contaminació progressiva de vessaments en capçaleres de riu per la mineria a cel obert, absolutament fora de tot criteri ètic més bàsic, perquè tu quan beus aigua amb traces de mercuri no te'n assabentes, no té mal gust, t'estàs enverinant i no vas a l'hospital al dia següent amb un diarreia, com passa quan és una contaminació biològica, simplement estàs enverinant-te poc a poc, i la partera de sobte tindrà un fill deforme o tindrà un avortament o començarà a haver problemes de salut a mig i llarg termini que no s'assignen a aigües impotables, als 10.000 morts cada dia, moriràs de càncer, moriràs del fetge, no moriràs per problemes d'aigua, estadísticament.

Aquesta és la tremenda situació que abordem. Més que un problema d'escassetat és un problema d'insostenibilitat de la gestió de la sostenibilitat dels ecosistemes aquàtics combinat dramàticament en unes sinèrgies negatives tremendes amb els problemes d'inequitat i de pobresa. I en última instància, combinats en un tercer plànol amb problemes de governabilitat democràtica, problemes de manca de democràcia, problemes de manca d'escrúpols i de corrupció als governs, de manca de responsabilitat, com parlarem després, que són els que deixen inermes, desprotegides, a aquestes poblacions, plantejades com a marginals, ja siguin indígenes, poblacions tradicionals, miserables, d'aquí o d'allà, que queden desprotegides dels més elementals drets humans i drets ciutadans. Perquè tu pots ser pobre però no tens perquè ser miserable ni tens perquè quedar reduït a l'àmbit en què ni tan sols els drets humans es compleixen, no és un problema de pobresa és un problema d'irresponsabilitat, de brutalitat humana des de règims o des de sistemes que en última instància no són democràtics. Perquè els pobres poden ser pobres però ben organitzats no són miserables, pot ser una pobresa digna i, no obstant això, del que estem parlant és d'indignitat, de vergonya planetària.

Això és el primer que volia presentar tot i que només sigui per fer un front de provocació, si es vol, o de suggerir a la reflexió. El marcià o l'extraterrestre aquest que vingués si arribés, vingués aquí i comencés a parlar, a veure quins problemes té vostè, doncs miri tenim un problema d'escassetat d'aigua, diria aquests tenen un problema de que estan bojos, com que tenen un problema d'escassetat d'aigua?, al planeta blau! Estan bojos, però què estan fent vostès per tenir un problema d'escassetat d'aigües? Crec que això ho hem de saber i després ho concretem en cada cas, perquè és clar que hi ha casos d'escassetat material. Per exemple, i he de dir-ho ja d'entrada per prevenir, en aquest marc mundial estem en una situació de canvi climàtic molt accelerat, que està portant que zones estepàries, àrides, semiàrides, en el límit de l'habitabilitat humana, en un trànsit ràpid de poques dècades, d'escasses dècades, estan transitant a un clima on la perspectiva és d'inhabilitat. Llavors, això que passant a un país ric no succeeix pràcticament res perquè portes l'aigua de més lluny o fins i tot si fos necessari tindries mitjans per desplaçar la població si vols sense que fos un trauma tràgic, una tragèdia humanitària, en un país pobre el que significa en moltes ocasions -no necessàriament perquè hi ha també molt bons exemples, tenim el nord-est del Brasil, no és el Sahel africà i no obstant la situació pot arribar a ser similar,

físicament similar, amb una adequada organització social estan confrontant aquesta transició dramàtica amb més que dignitat- però en principi es produeixen aquí sí situacions extremes d'escassetat física d'aigua per viure en estàndards bàsics de supervivència. Llevat aquestes situacions o situacions dels que moren de set, qui mor de set? Doncs els pobres als quals se'ls espatlla el GPS a la patera o al cayuco i acaben en meitat de l'oceà morint de set, però les poblacions estables estan sempre al costat d'aigües que generalment el problema és que les estem degradant, destruint.

Dit això com un plantejament global el que se'ns planteja a l'hora d'abordar aquesta mena de problemes d'escassetat d'aigües de qualitat, des del meu punt de vista com diré després de nou o citaré d'una manera més precisa, és un problema bàsic, que és el de ser capaços no només de fer les paus entre nosaltres, problemes d'inequitat extrema, de pobresa extrema, és un problema bàsic de fer les paus dins de la societat humana, no podem arribar a aquests nivells d'inequitat on la indignitat s'instal·la per norma. Però després també hem de ser capaços de fer les paus amb la natura, de fer les paus amb els nostres rius, amb la nostra font, de fer les paus amb el nostre llac, amb el nostre aiguamoll, amb el nostre espai hídric, que és el que ens dona la vida, tots ens hem instal·lat allà al costat. Jo crec que aquest és un repte molt important, per això el repte de la sostenibilitat, de recuperar la salut dels nostres ecosistemes aquàtics, no només és ara una obligació legal del nou ordenament jurídic de la Unió Europea a través de la Directiva marc sinó que és una necessitat planetària.

A mi se m'acudiria plantejar-los una hipòtesi utòpica. Suposem per un moment que haguéssim sabut fer les paus amb el planeta, suposem que haguéssim sabut fer les paus amb el bosc i amb el riu, i sabéssim quanta fusta obtenir del bosc sense trencar la salut de l'ecosistema forestal i de quina manera obtenir-la i quanta aigua i de quina manera extreure-la de l'aquífer, de la font o del riu sense trencar la salut dels ecosistemes aquàtics que ens subministren aquesta renovada aigua de qualitat. Suposem aquesta hipòtesi, que haguéssim fet les paus amb la natura. Aquí sí ja tindriem aigua recurs i fusta recurs. Fixin-se que el que els he comentat abans a la Directiva marc, que és la llei europea de l'aigua, a la qual hem d'acoblar la nostra legislació i la nostra vida, el que està plantejant és una petita revolució cultural, no simplement un canvi de modernitat tecnològica, no, un canvi de valors, perquè ens està exigint, no només proposant, exigint passar del que s'anomena models de gestió de recurs als models de gestió ecosistèmica. I el que ve a dir-nos la Unió Europa és que igual que tots sabem que un bosc és molt més que un magatzem de fusta, hem de saber i assumir que els rius són molt més que un canal d'H₂O. El que hem entès en la qüestió forestal, igual que ja comencem a no parlar tant de polítiques fustaires sinó que parlem de polítiques forestals, i no perquè no ens interessi la fusta, sinó perquè entenem primer que el bosc és molt més que fusta, té una sèrie de funcions, de valors: patrimoni paisatgístic, és el lloc on el meu nen passa els campaments, hi ha rovellons, m'encanta que hi hagi cérvols o animals encara que no me'ls mengi, evita l'erosió del sòl, permet la infiltració d'aigües a l'aquífer i que hi hagi en estiatge aigües a l'aquífer,... ja dependrà de la cultura de cadascú, hi hauria arguments de sobra... Doncs per tot això, perquè jo vull tots aquests béns, tots aquests serveis ambientals a més de la fusta, però és que fins i tot des d'un punt de vista fustaire jo vull tenir fusta avui, demà passat i dins de cent anys, per tant no puc matar la fàbrica natural. És a dir, tot això que ja ho tenim clar en el tema del bosc ens diu la Unió Europea això s'ha de tenir clar també en matèria d'aigües, s'ha de parlar menys de gestió d'aigües i més de gestió de rius i d'aquífers, d'ecosistemes, i no perquè no ens interessi l'aigua.

Quan jo dic això hi ha moltes vegades –perdonin-me gairebé la digressió abans d'entrar una mica en els valors ètics del propi recurs aigua però aquesta digressió moltes vegades, quan explico això a conferències i dic la Directiva marc d'aigües és una llei que planteja com a objectiu central, fixin-se, com a objectiu central no produir més economia i ser més rics, ens planteja com a objectiu central pel 2015 recuperar el bon estat ecològic dels ecosistemes aquàtics. Llavors quan dic això hi ha vegades que a les conferències, en el col·loqui o al descans hi ha gent que ve i em diu Pedro però si

és que, o com es diu a Aragó, Perico però si és que a Europa són tots ecologistes, com dient estan bojos, i llavors jo dic què més voldria jo que al Parlament europeu fossin tots ecologistes en un sentit profund del terme. No és així. El Parlament europeu que té més de 700 parlamentaris doncs té un 40% de gent conservadora, del Grup Popular, bé potser menys radicalment de dretes que el que fins ara almenys ha representat el Partit Popular a Espanya però semblant, un 40% potser de socialistes semblants als d'aquí, després una esquerra equivalent a Esquerra Unida, més petiteta, un grup liberal de dretes però més liberal, també petitó, i un altre grupet que són uns quaranta, que són els verds, que són els únics que es reivindiquen pròpiament ecologistes de més de 700 i, com han fet una llei radicalment ecologista? Però què és això? Per què? Jo penso que més que s'hagin tornat ecologistes o que els hagin donat una droga als parlamentaris és simplement pragmatisme economicista anglosaxó. Els anglosaxons són més pragmàtics que nosaltres. No és que els tingui enveja, hi ha coses que m'agraden o altres que em sento molt bé al Mediterrani, però són més pragmàtics, han entès millor que nosaltres la falla de la gallina dels ous d'or. Com diem a Aragó, "el animalico" –disculpin l'expressió– "el animalico les importa un carajo", però els hi encanten els ous d'or que posa cada matí i han arribat a la sàvia conclusió de que convé cuidar el bitxo, alimentar-lo bé, cuidar-lo, en lloc d'esberlar-li la panxa. Han entès aquest conte, han entès que tallar un bosc a mata rasa no només és una salvatjada ecològica o social, és que és un mal negoci, és que en nom de l'economia de curt termini ens arruïnem, a curt, mig, llarg a termini. Doncs bé, han entès també que contaminar un aquífer, contaminar un riu o sobreexplotar un riu no només és una salvatjada ecològica o social és que és una salvatjada econòmica, que és un mal negoci, en nom de produir diners a curt termini arruïnem el futur econòmic del país, arreglar el desastre és caríssim. Els hi dono un exemple ràpid sobre explotació de l'aquífer de les Tablas de Daimiel, ja està pressupostat el que costarà arreglar el tort, en nom de que era un desenvolupament econòmic: 600 milions d'euros, i els pagarà el Rei, val? Doncs aquest és el cost que ens costarà arreglar el tort, intentar ressuscitar la gallina després d'haver-li donat un parell de bons cops de navalla a la panxa. Penso això, que aquest plantejament ecològic en el fons és... ja dic, tant de bo que això en el fons es desenvolupi en la forma d'una ètica més profunda, però de moment és pragmatisme economicista anglosaxó. Almenys són egoistes intel·ligents, prefereixo això que egoistes ignorants, que es el que som quan destruïm un riu o quan contaminem un aquífer de manera irresponsable.

Dit això, permetin-me transitar al que havia començat i he fet aquesta digressió. Imaginem que ja hem fet les paus amb la natura, imaginem que ara ja sí sabem quanta aigua i com treure-la sense trencar la salut del riu o de l'ecosistema aquàtic, o la fusta sense trencar la salut del bosc, aquí ja sí, aquí ja tenim aigua recurs, fusta recurs. Vull fer una reflexió ètica, ara ja sí aigua recurs. Penso que en aquestes condicions hipotètiques de pau amb la natura no tindríem cap problema en la gestió fustaire, repeteixo, una vegada arreglat el problema del bosc. El llenyataire talla la fusta, talla el tronc, se'l ven a l'empresari de la serradora, l'empresari li ven les taules al fuster, el fuster fa mobles que ens ven. Fixin-se que li hem lliurat la gestió fustaire al mercat, bé s'haurà de regular, com sempre el mercat s'ha de vigilar una miqueta però el mercat funcionarà bé, ho farà bé.

En canvi amb l'aigua les coses seguiran sent més complicades. Per què? Doncs m'atreveixo a dir perquè la fusta, que també és com l'aigua un bé recurs renovable natural, com l'aigua, tan noble com l'aigua, la diferència és que com diem els economistes, les utilitats –no m'agrada la paraula però l'utilitzaré tècnicament– les utilitats o els valors que es deriven de l'ús de la fusta són consistentment substituïbles per béns de capital, mesurables en diners, i per tant el mercat funciona bé. Però l'aigua té funcions més complicades, moltes d'elles no són consistentment substituïbles per béns de capital. En Economia moltes vegades a la meua Facultat els hi de recordar als meus alumnes sistemàticament, fent exercici d'heterodòxia respecte al que aparentment domina a les escoles econòmiques actuals, que recordin aquest lema de "només els necis confonen valor i preu", recordin-lo com economistes, o

recordin a Aristòtil. La paraula, en castellà tenim un avantatge entre altres moltes, tenim moltes paraules, la majoria són llatines, altres moltes són àrabs –moltes més de les que creiem- i un paquetet interessant és grec, bé doncs tenim dues paraules que existeixen en castellà –i suposo que en català també- existeix en anglès una d’elles i per tant quan aquest argument el fas en llengua anglesa no pots explicar-lo, és “economia” i “crematística”. Si a un professor d’Econòmiques se li pregunta quina diferència conceptual hi ha entre “economia” i “crematística”, el posareu en un destret, perquè des de la moderna Ciència Econòmica, i no dels darrers anys sinó de l’evolució històrica de la teoria econòmica, hem anat gargotejant dos conceptes que Aristòtil –i en grec es diu així, “οικονομία” i “crematística”- definia perfectament diferents. Aristòtil deia: l’economia és l’art de ben administrar els béns de la casa i la crematística es refereix només a una part dels béns, els que es poden comprar i vendre. És a dir, Aristòtil ja entenia que hi havia béns de la casa que hem d’administrar però que com l’afecte veritable ni es compren ni es vénen. Molt important, savi, intel·ligent. Doncs des de la teoria econòmica que regeix hem confós aquests valors i l’únic que pensem és que tot es compra i es ven. Greu error.

Crec que en el tema de l’aigua, a diferència de la fusta, hi ha coses que no es compren ni es vénen, són valors intangibles. I per això dic que el debat de l’aigua no pot ser dir “l’aigua, què, és un dret humà, no ho és...”. Un moment, de quina aigua em parla vostè, i no em refereixo a que no sigui H₂O. El que és rellevant de l’aigua no és la materialitat del producte sinó la funció que compleix en cada cas i les diverses funcions de l’aigua jo proposo que s’estableixin en categories ètiques de diferent rang. Si fem un debat generalista, amb la millor voluntat, farem un *totus revolutum* i acabarem fent demagogia sense voler. Aigua per tots, dret humà, per tant si us plau que em portin l’aigua pel proper camp de golf, i que pagui el Rei. No és un dret humà? En què quedem?

Per tant proposo que siguem capaços de discernir en les funcions de l’aigua el que anomeno l’“aigua vida”, vinculada a drets humans, funcions d’“aigua ciutadania”, interès general, vinculada a drets ciutadans, “aigua economia” o “aigua creixement”, vinculada als processos pròpiament productiu-econòmics i per últim acostumo a parlar de l’“aigua delictes”, un ús il·legítim que ha de ser il·legal, però és el més senzill, perquè d’això que se’n encarreguin SEPRONA de la Guàrdia Civil, els *mossos d’esquadra*, les fiscalies de medi ambient i els jutges. Més senzill conceptualment. Intentaré explicar ràpid els altres per ubicar el tema de l’escassetat aquí, que és el tema que ens porta aquí.

Nacions Unides ens diu que entre 30 i 50 litres em sembla que diu la declaració que amb prou feines es va aconseguir fa uns anys han de ser, d’aigua potable per persona i dia, han de ser considerats un dret humà. Doncs si és un dret humà, el que he dit abans, com l’afecte veritable ni es compra ni es ven, perquè si anem comprant i venent drets humans els pobres es queden fora. Hi ha un lema que és una mica bèstia però que fa gràcia que diu “si la merda costés diners els pobres naixerien sense cul”. Disculpin-me, és una cosa una mica basta però és així, si resulta que les coses més bàsiques les caracteritzem com a compra-vendibles acabem de treure dels drets humans a un munt de gent. No pot ser. I quan parlem de 30-40 litres, això què és, quina quantitat és. Doncs una mica més de l’1% de l’aigua que estem utilitzant, no de l’aigua que hi ha als mars, a les glaceres, a l’atmosfera, no, no, de l’aigua que estem utilitzant, poc més de l’1%. No hi ha disculpa per 1.100 milions de persones sense ella, no hi ha disculpa. Quan a mi em preguntaven a Mèxic, en el passat Fòrum Mundial, que tenia el privilegi d’una entrevista en directe en una emissora nacional mexicana, Dr. Arrojo, vostè, ara que tindrem eleccions a Mèxic, ens podria fer una proposta, un suggeriment o una solució per això del dret humà a l’aigua potable, què hem de fer a Mèxic on hi ha milions de persones sense accés a l’aigua potable. I jo dic, home no em posi vostè en aquest tret, vostè no em vol bé, jo aquí en públic diré als mexicans, que són molt nacionalistes, un “espanyolet” a la ràdio dient el que han de fer, home surto fora i m’estan esperant amb tomàquets, jo no diré el que vostès han de fer, vostès

segur que ho saben millor que jo, disculpi'm. Però sí que els puc dir què vam fer altres quan érem –que no som ni més llestos ni més tontos que vostès- més pobres que vostès i quan no hi havia Banc Mundial. Com assegurem això, el dret humà a l'aigua potable, els 30 litres, tot i que no ho poséssim als papers, no va ser un problema financer, no és veritat? Va ser un problema polític, en el sentit anem a dir noble, aristotèlic, de la paraula “política”, va ser una qüestió de *res publica*, de cosa de tots i totes, va ser un problema de prioritats de la comunitat, va ser la font pública potable gratuïta a la plaça del poble o del barri, abans que posar fanals als carrers la font pública potable i gratuïta, abans que asfaltar el carrer o les carreteres la font pública potable i gratuïta, abans que la primera televisió del teleclub quan no teníem diners per tenir televisió a casa, la font pública gratuïta potable a la plaça del poble. El primer, i ja no estic parlant de pressupostos militars o d'excessos de rics, no, no, fins el més bàsic com l'enllumenat públic, el primer. Si la font enverina l'alcalde té problemes judicials perquè és màxima prioritats, és *res publica*. A nivell local, a nivell regional, a nivell nacional. Per tant, a nivell mundial en un món globalitzat, cap govern, ni els més pobres, tenen pretext, però menys els governs rics o les institucions riques com el Banc Mundial, que al·leguen problemes de reptes financers. No tenim vergonya. Això és el que passa. No tenim vergonya.

Penso que això ja ho discuteix poca gent perquè és dret humà. No obstant jo afegeixo a “l'aigua vida” un segon element que ja és molt més discutible, l'aigua necessària per la vida d'altres, per la vida i la salut dels ecosistemes aquàtics. És clar, aquí ja no parlem de l'1% de l'aigua que utilitzem, els volums d'aigua en quantitat i qualitat perquè el Llobregat sigui un riu saludable no és cap broma, és un repte d'envergadura, i per això ens tremolen les cames ni tan sols de pensar que això pugui quedar en categoria de dret humà. Però jo pregunto, des d'un punt de vista ètic, dormirem tranquils dient els rius saludables, o l'atmosfera saludable, han de ser privilegi de països rics i els pobres hauran d'acostumar-se a rius claveguera. Des d'un punt de vista ètic és això acceptable? Fixin-se que darrere d'aquests rius claveguera hi ha 1.100 milions de persones sense accés a l'aigua potable perquè potser ara ja no tenen ni aigua potabilitzable. Per tant, són realitats vinculades. No podem salvar la nostra salut i aquesta mena de reptes sense preservar també la salut dels ecosistemes. Nacions Unides, i amb això acabo l'argument, perquè sé que és polèmic, Nacions Unides està debatent el que s'anomena la tercera generació de drets humans. Són els drets col·lectius dels pobles a la pau, al territori i a un medi ambient saludable, començant pels rius, perquè és l'element de vida més vital, l'aigua. Després, una altra cosa és com ho farem pràctic, però en l'àmbit ètic del debat ètic jo entenc que la sostenibilitat i la salut dels ecosistemes aquàtics ha de situar-se en l'àmbit dels drets humans dels pobles, vinculat al dret “aigua vida”.

En un segon nivell, jo dic visc en una casa, un pis, on consumeixo molt més de 30 litres, no sé quantes aixetes, em dutxo, em banyo, rentavaixelles, rentadora, 120-130 litres/persona/dia és normal a qualsevol ciutat, si ja hi ha un jardinet, una piscina llavors 500-600 litres. Però anem al que seria una casa normal, on ens dutxem amb freqüència, etc. A això com li diem, dret humà? Fixin-se que hem passat de la font pública potable i gratuïta a la plaça del poble, on tot i que sigui gratuïta ningú se'n durà més de 30 litres per omplir el *jacuzzi*, pesa molt, tot i que sigui gratuïta pesa molt. Ara estic parlant de serveis domèstics a casa d'aigua i sanejament. Bé, el temps passa, això què és, dret humà? Jo us dic els drets humans, com els drets ciutadans, no van venir de les taules de la llei, no va venir Moisès, això és un dret humà perquè ho mana el de dalt, no, no. És una construcció social de cada moment de la història, de cada societat, es discuteix què entenem per dret humà i el que ahir no era dret humà avui ho és, demà ho seran altres coses. Però penso que avui si discutim això arribaríem a la conclusió probable, convindríem en què probablement no és un dret humà però jo reivindico que considerem això, l'accés a l'aigua domiciliària i sanejament, com un dret ciutadà. Siguem rics, pobres, visquem al centre de Barcelona o a la perifèria, siguem immigrants o nacionals, crec que ha de ser d'accés universal.

Quina diferència hi ha entre un dret ciutadà i un dret humà? Jo no soc jurista, als que sou juristes us demano sempre ajuda a les xerrades, no dic ara però en el moment en què pugueu, per definir millor aquests conceptes. Intuïtivament penso, entre altres coses, que els drets humans per exemple no tenen correlació amb deures humans. El teu dret humà a la teva dignitat no té un correlatiu de deures, només que estiguis viu i ho vulguis seguir estant. No obstant els drets ciutadans sí tenen una correlació de deures de ciutadania. Això al món llatí no ens agrada massa emfatitzar-ho, gairebé al contrari, el que va al bar i diu "li he estafat a Hisenda no sé quants diners" "eh, què collonut que ets". Els deures de ciutadania, si te'ls treus de sobre, què llest que ets. Però és una contradicció gravíssima. Al món anglosaxó, que no són sants mascles ni santes femelles, però en aquest sentit educativament són més rigorosos i al nen rarament li parlen de drets sense parlar-li de deures, rarament li diuen el *right* sense el *duty*. Aquí els deures si es pot s'eludeixen. Doncs jo crec que això és "aigua ciutadania", l'aigua domèstica. Si jo un dia tingués el jardinet, estic regant i de sobte truquen al telèfon, deixo la mànega, se surt l'aigua pel carrer i passa el Jordi per allà "escolta Perico però què fas, col·lega, mira l'aigua pel carrer..." i aquest dia jo estic fanfarró i li dic al Jordi "què passa col·lega, soc ciutadà, pago els meus impostos, tinc dret...", el Jordi diria tinc pressa, no t'ho explicaré ara però et posarem un comptador a la porta de casa, que és el que de fet tenim, i ho aniràs entenent: els 30 primers litres, per exemple, dret humà, te'ls deixarem gratis, com que ja no hi ha la font pública, ja hem avançat, ho tens a casa, 30 litres no et tallarem l'aigua, li posem un ajust al comptador, tu ens presentes un certificat de pobresa, gratis, ja està. Els 100 litres següents són molt raonables, aquests els pagaràs una miqueta menys o més o menys el que ens costa portar-te l'aigua, serà poc, seguiràs sense saber quant costa –jo ja sé el que costa això i tinc un ensurt cada vegada que veig les factures que em quedo tremolant i quan el meu fill era a casa ja teníem baralles amb aquest tema, però l'aigua segueixo sense saber el que pago i fixin-se que estic tot el dia parlant de l'aigua, no sé quant pago d'aigua, no em preocupa-. Doncs diríem això, pagaràs el que li costa a la comunitat portar-te l'aigua. Els 100 litres següents, un esglaó, que aquí amic ja has fet unes bones dutxes de mitja hora, calentetes o alguna cosa així perquè sinó no entenc com has gastat tanta aigua, això ho pagaràs al doble. I ja quan estiguis omplint la piscina que sàpigues que això et costarà quatre vegades més. Estic fent no una proposta concreta sinó un criteri. Amb la qual cosa, amb el que tu paguis de més pel teu dispendi, pel teu luxe, cobrirem els costos del dret humà i del dret ciutadà d'aquells que tenen dificultats per pagar i arribar a final de mes.

Ara estic parlant d'economia. Abans en el dret vida, en l'"aigua vida", en el dret humà, els economistes res a dir, ni es compra ni es ven. Ara ja estic parlant d'economia però jo els convido a reflexionar una miqueta, això és economia de mercat, el mercat funciona amb aquests criteris, o és una altra mena de racionalitat econòmica? Vostè va al mercat i diu a com van les taronges, doncs miri a 1,50 però si se'n du dos quilos a 2,80. Això és el que anomenen les economies d'escala, que permeten premiar al bon client i incentivar el mercat. Funciona bé, el mercat funciona bé en això. Jo estic proposant el contrari, i per què proposo el contrari? Molt senzill perquè no pretenc fer un bon negoci amb els serveis públics d'aigua i sanejament sinó un bon servei públic d'interès general. I per tant els meus objectius no són només de sanejament financer, que també ho són, sinó que són accés universal al dret, pobre o ric, de minimització d'impacte a la boia ecològica, no m'interessa que vostès consumeixin molta aigua, quanta menys millor, home que llavors és un mal negoci, i a mi què si no és això el que vull.

En la mesura en què estic proposant valors que el mercat no entén, no li donaré al mercat. Per això estic en contra dels processos de privatització de la gestió d'aigua i sanejament com tenen a Barcelona, que no dic que ho faci malament Aigües de Barcelona, però estic en contra de les pressions del Banc Mundial per privatitzar la gestió d'aigua i sanejament de les ciutats. Perquè per a mi és un dret bàsic, el mercat no entén d'aquestes coses, jo no soc antimercat, el que estic en contra és de demanar-li al mercat el que el mercat no sap fer. Això de demanar-li peres a l'om no

està bé, la culpa no és de l'om és del tonto que li demana peres a l'om, les peres s'han de demanar als perers. Doncs jo al mercat no li demano això, li demanaré altres coses.

Arribem més endavant i diem, fixin-se, escassetat, jo abans he dit un 1% de l'aigua, cap riu se'n ressentirà en la seva sostenibilitat per atendre el dret humà a l'aigua potable, un 1%; a cap riu del món vostè li treu l'1% de l'aigua que li està traient i diu a veure si el mato, bé doncs no el mata, no es preocupi que no hi haurà escassetat. "Aigua ciutadania", 120-130 litres, és un 6% de l'aigua que utilitzem, llevat megaciutats o circumstàncies extremes, de nou el mateix, d'aquí no ve l'escassetat, ni tan sols en situacions difícils el 6% no és res, és molt poc, relativament poc. I passem endavant, "aigua economia", això és una altra cosa. De sobte se m'ha acudit que posarem un polígon industrial petroquímic en un lloc on no hi ha aigua com Tarragona. Ja hi ha problemes. Se m'ha acudit muntar aquí uns polígons industrials o 300.000 hectàrees de regadiu... ja hem assecat algun riu, segur, ja hi ha escassetat. L'escassetat en quantitat i qualitat ve, la major part de les vegades al món, de la mà de l'"aigua economia", que no ho estic fent en terme pejoratiu, estic ubicant, és legítima l'"aigua economia", això és el que jo crec, és legítim utilitzar l'aigua per millorar el nostre nivell de vida. Quan vostè em diu vull fabricar paper, és que si no fabriquem paper aquí la Maria no podria estar escrivint, és bo que vostè fabriqui paper, ens demana aigua a la comunitat per atendre les necessitats de la seva empresa, a veure si en podem donar-li, però jo crec que és legítim. Quin dret l'assisteix a vostè per demanar-nos aigua pública? Abans era dret humà, "aigua vida": dret humà, aigua d'interès general: dret de ciutadania, quin dret l'assisteix a vostè? El seu dret a ser més rica, el dret o l'aspiració legítima que tenim tots i totes a viure millor en el futur, a que els nostres fills visquin millor que nosaltres. És legítim però no és un dret humà. El dret a ser més rics, ni és un dret humà ni és un dret ciutadà.

Per tant ha d'estar en un tercer nivell de prioritat, no intercanviable pels altres. Aquesta és la clau i en canvi ho hem fet al revés. Soc una empresa minera que vinc aquí a Xile i com que vinc a portar llocs de treball i economia doncs vostè em dóna una concessió de l'Estat i jo dinamito aquí set aqüífers, quatre muntanyes, munto una mineria a cel obert i contamina el riu però què hi farem, és que s'ha de progressar. Ja ens hem equivocat. Així no. S'ha de fer economia però no així. No podem posar per davant el dret a ser més ric, generalment dels més rics, per davant del dret humà, el dret de ciutadania o la salut dels ecosistemes, que són patrimoni de tots, inclosos els més pobres. Aquí està la clau ètica que hem de canviar i no és fàcil.

I jo diria, en aquesta situació, com ho fem per la gestió d'aquesta aigua que al final li portarem a vostè. Al començament hem dit no és qüestió d'economia, després els hi he proposat un sistema tarifari per blocs de preu creixent on es produeix una subvenció creuada dels més rics cap als més pobres. Què fem? Paga el Rei l'aigua d'aquesta empresa? La paguem entre tots? Li fem una subvenció? Jo crec que no té sentit. El seu dret a ser més rica, el meu dret a ser més ric, me'l cobreixo jo, o li paguem la benzina al taxista? Li paguem la fusta al fuster? Li paguem la benzina a Vueling o a Iberia? No, això costa, és un negoci doncs estem en una dinàmica productiva on el que costa costa, es posa a la factura i després ens ho cobren. Encara que sigui una activitat teòricament interessant, diuen el servei públic del taxi és d'interès general, sí que és d'interès general però a mi no se'm acut venir aquí en taxi, quant val? 15 euros, donar-li 15 euros i sortir fent reverències, escolti moltes gràcies pel servei d'interès general, perquè vostè és un ciutadà exemplar. I l'altre dirà, vostè està boig, li he demanat 15 euros, ja me'ls ha donat, doncs tranquil i tiri endavant, aquí ja hi va tot, hi va la meua ciutadania d'interès general i tot el que sigui, no m'ha d'agrair res més. Bé, doncs el mateix. L'aigua per l'economia, l'aigua per ser més rics ha d'estar en un tercer nivell de prioritat i pagar el que valen les coses. El que diu la Directiva marc d'aigua: *full cost recovery*, recuperació íntegra de costos, jo no tinc perquè pagar-li a vostè el seu dret a ser més ric. Perquè aquí sí que ve l'escassetat, i aquí entrem en l'últim que els hi diré.

Aquí sí que fem escassa l'aigua, per una senzilla raó, perquè des de la nostra condició humana ho fem escàs tot, fem petit el planeta, sempre volem més del que tenim. Hem fet petits els mars. Quan a mi em diuen ves amb compte amb la tonyina perquè porta mercuri, com pot ser que porti mercuri la tonyina? Sí, per les contaminacions del mar, hem abocat tant de mercuri que s'acumula a la carn... però, o sigui que s'hi acumula el suficient com per tenir problemes de salut? Hem fet petits els mars, hem fet petita l'atmosfera, canvi climàtic, i és clar, hem fet petits els rius, hem fet escasses les aigües dolces, però no perquè siguin escasses sinó perquè les fem escasses, perquè nosaltres ambicionem més del que tenim. Això que fem en economia ho fem amb tot. Però l'escassetat en economia ha de deixar-se veure, de fet no es veu, a l'"aigua economia" l'escassetat ha de deixar de ser conceptualment una tragèdia a evitar a tot preu, a costa de l'erari públic, per transformar-se en una realitat inexorable a gestionar des de la racionalitat econòmica i social. No pot haver escassetat de dret humà, això és una tragèdia. No pot haver escassetat d'"aigua ciutadania", no es pot tallar l'aigua a Barcelona. Això és un desastre democràtic. Però, escassetat econòmica? Doncs és clar que hi haurà escassetat econòmica, sempre, però això no és una tragèdia, s'ha de regular a través de la racionalitat. I la Unió Europa ens ho està dient a la Directiva marc: senyors, vagin ajustant-se, deixa de ser vigent això de paga el Rei, no senyor, vostè vol més perquè vol ser més ric per què vol créixer més i més? Tingui en compte que llavors haurà de pagar el que valen les coses. I en la recuperació de costos, en la tarifa que hem d'arribar a construir per l'"aigua economia" hauran de ser-hi els costos financers, el que costa el tub, la bomba, la presa, el canal, tot això, l'amortització de capitals, el cost de la gestió, són peles directes. Després, més costos ambientals, en la mesura en què siguin monetitzables, i per últim, i aquí ja ens escandalitzem del tot, el valor de l'aigua en si mateixa quan és escassa, el que els economistes anomenem el cost d'oportunitat. Però llavors, què em cobrarà, per l'aigua en si mateixa? En economia? Sí. En "aigua economia" si hi ha més petició que existències, sí senyor, però ho fem amb tot. Quan el senyor Aznar ens va ficar a la guerra d'Iraq ja ens van avisar que durant un temps hi hauria menys petroli. Algú de vostès va tenir el més mínim temor de tenir un dèficit estructural de benzina en el dipòsit del seu cotxe? No senyor. Tots vam dir, d'acord, menys petroli, més car. S'ha acabat, cap problema, tindrem més cura, anirem més caminant, més en transport públic i vam gestionar l'escassetat. Tots els béns econòmics són per definició útils i escassos i això no és una tragèdia, el que és una tragèdia és un dèficit de drets humans o de drets ciutadans. Però tenir escassetat d'"aigua economia" és inexorable. Hem d'adequar la nostra gestió a què estem demanant.

I acabo amb un exemple. Almeria és una zona que era molt pobra, vivia de la mineria del ferro i de la salaó. La mineria va entrar en crisi, es tancà. La salaó va entrar en crisi, es tancà. I la major part de la gent que vivia allà va venir cap a aquí, cap a Saragossa, cap a Bilbao, cap a Madrid. Després d'un temps, en els seixanta-setanta, es descobreix un enorme aqüífer, un miracle de la natura, una gallina d'ous d'or, que és una formació hidrogeològica que recull les aigües filtrades de Sierra Nevada i les emmagatzema i no permet que el mar hi entri, sinó que hi estan com una bossa d'aigua dolça meravellosa: Aqüífer de Dalías. Es comencen a fer pous i comencen a fer-se els raïms d'Almeria, que els ja més grans com jo recordem, els més joves no saben què és això. Després dels raïms van dir si fem tomàquets i pebrots sota plàstic i els hi venem als alemanys ens paguen el triple, doncs endavant: hivernacles. El 1985 teníem ja a Almeria 8.000 hectàrees sota plàstic, uns 15.000 camps de futbol sota plàstic, amb dos i tres collites l'any. Ja havien arribat els francesos en massa, teníem turisme, Almeria passava a ser de les zones de més renda per càpita, ja no hi va haver pobresa. En aquell moment diem, atenció que estem traient més aigua que la que entra des de Sierra Nevada, no més pous, prohibit matar la gallina dels ous d'or, prohibits més pous, prohibits més hivernacles. Saben quants hivernacles tenim ara? Tenim –perquè aquest no és un problema dels d'Almeria o dels andalusos, serien catalans o xinesos o aragonesos en condicions iguals faríem el mateix, és la condició humana- de 8.000 hectàrees, quan estàvem al límit de la sostenibilitat, 27.000 hectàrees. Estem matant la gallina i llavors, socors, que estem sobreexplotant

l'aqüífer, que necessitem aigua de l'Ebre, quan acabem amb l'Ebre aigua del Rín i després del Tajo i del que doni! I això sí, que pagui el Rei perquè sinó això és molt car i tenim dret humà a l'aigua. Un moment, anem a veure això del dret humà a l'aigua, que sigui legítim que vostès, o nosaltres, o qui sigui, sigui més ric sí, però això anem a veure, quanta aigua estem gastant allà. Saben quanta aigua estem gastant els éssers humans als llocs on menys plou de tota Europa? I repeteixo que no és cosa d'andalusos, seria de catalans o de xinesos, tres tones d'aigua per persona i dia. I són els més eficients que hi ha a la Península, molt més que els israelians, que tant es diu. No és un problema d'eficiència, és que hi ha 27.000 hectàrees sota plàstic, són 50.000 camps de futbol sota plàstic regant a degoteig però regant, i milers de xalets, això sí amb jardí britànic i piscineta i a sobre el camp de golf. Se suma, es divideix per habitants, es divideix per 365 dies i surt tres tones per persona i dia.

I ens sentim en el dret a demanar més! Això és un dret humà, és un dret ciutadà, quina culpa tenim nosaltres que no ploqui! Escolti, esperi, d'acord, anem a veure si li podem portar aigua de l'Ebre o d'alguna banda, sense arruïnar un delta, sense inundar un poble al Pirineu, sense trencar els drets humans o ciutadans d'altres. Anem a veure-ho. Però permetin-me, imaginem que diem que podem, no es pensi que l'aigua baixarà pel seu propi pes al llarg del mapa, no s'ho pensi. Això, quan ho dic, la gent riu una mica així perquè és com un acudit, però jo recordo a la Universitat d'Alacant quan fèiem els debats del transvasament –que pel que es veu s'han de tornar a fer, com si no hagués passat el temps, però no ho dic perquè sigui crític amb el que s'està fent ara sinó una mica pel debat que s'està plantejant ara també des de València una altra vegada-, dic fixin-se no creguin que baixarà pel seu propi pes i em deien a Alacant, en un descans un alumne em va dir vostè ho diu en broma per fer uns riures perquè el tema aquest vostè va parlant com Jesucrist, amb paràboles, perquè ningú s'enfadi a Múrcia, a Alacant, però no ho digui en broma perquè nosaltres pensem que l'aigua baixarà pel seu propi pes. Dic, no fotis, que estem a la Universitat! I em va dir, recordo perfectament, em va mirar als ulls i em va dir, pensi-ho. Em vaig quedar així i dic, uy, em sembla que ja ho he entès. I al tornar a la sala, li vaig dir a la gent, a una senyora gran, que era professora crec, senyora, com pensa vostè que baixarà l'aigua de l'Ebre fins aquí, fins Alcant? La senyora es va quedar així, doncs no sé jo crec que per un canal. I vostè? (a un jove). Ho vaig dir a cinc, jo crec que dos eren professors i tres alumnes, per l'edat, tots per un canal. Vaig dir, o sigui que pel seu propi pes? I llavors, com? Per un tub enorme amb un motor, una bomba, empenyent i mirin, un metre cúbic pesa una tona, arrossegar una tona 800 quilòmetres per un tub, tot i descomptant les pendents avall, són 4,2 kilowatts/hora per metre cúbic, que és el que costa bombejar-la des de 1.200 metres de profunditat. Doncs això seria molt car! Ah! Ja comencem a pensar bé. Si li suma vostè això més el que costa amortitzar les infraestructures, saben quant costarà portar un metre cúbic fins aquí baix? Un euro i mig, i dessalar aigua de mar per treure aigua de molta més qualitat similar a aquesta costa 40 cèntims actualment. I llavors, què fem? Doncs vostès mateixos. Però és que com això és un dret humà... Perdó, dret humà eren 30 litres, bé, doncs serà un dret ciutadà. 120. A quant estàvem? A 3.000? No serà "aigua negoci", "aigua economia"? Doncs si és "aigua economia", tercer nivell de prioritat i *full cost recovery* i a operar amb racionalitat econòmica. Roina, em diuen, el Roina, el Roina, el Roina està pressupostat més d'un euro metre cúbic. Els catalans tenen fama de tenir bon sentit i tenir sentit econòmic de les coses. Més d'un euro. Vostès què prefereixen, pagar més d'un euro pel mateix o 40 cèntims per dessalatge d'aigua marina que és el costa actualment, per obtenir aigua millor que la del Roina? Ja està, no hi ha més discussió. Parlin-lo. Com podem estar encara discutint això sense tenir en compte els paràmetres econòmics del que estem parlant aquí? O fins i tot l'aigua de l'Ebre en regularitat, no en excepció, quan es parla d'excepció és excepció. En helicòpter, com sigui, corrents en bicicleta i amb càntirs als costats, el que faci falta, sigui Barcelona, sigui Almeria, sigui Madrid o sigui Lisboa o sigui Nairobi, és igual. Dret humà, dret ciutadà, aquí ens hi avoquem tots, el que faci falta, però no, no, sí al que em refereixo és a la situació de que vull créixer, de que vull ser més ric, no en sequera, no, en qualsevol moment. Doncs anem a ser racionals econòmicament. I gran part del debat i de la demagògia política es dissol,

però també a Aragó, que volem fer 100.000 hectàrees més de regadiu, a Catalunya, que volem fer 60.000 hectàrees més al Segarra-Garrigues i altres 30.000 em sembla que és al Serta-Sènia, en canvi climàtic, però som catalans, aragonesos o estem tots tontos. Però a què juguem aquí. Ah, és que dóna vots. I no perquè hi ha molts regants sinó perquè hi ha molt ciutadà amb cor d'agricultor. I encara dóna vots. Però discutim això amb bon seny, com diuen vostès, mantenim el cor d'agricultor però no siguem tontos. Això és quan em refereixo a l'"aigua economia", no estic dient comercialitzar els drets humans, estic dient discernir categories ètiques i aplicar la racionalitat que correspon a cadascuna d'elles, i són racionalitats diferents perquè l'objectiu és diferent. Moltes gràcies.

Debat:

Públic - Com es conjuga la Directiva marc d'aigües de la Unió Europea amb el que ha aprovat el Parlament Europeu proposat pel president autonòmic valencià, o per un diputat, de que es pot transvasar aigua d'una conca a una altra a cada país?

Pedro Arrojo - La Directiva marc no es fica en detalls de si es pot transvasar, si es pot fer un embassament, tot això són elements tècnics. La Directiva no hi entra, és com una Constitució, i què diu la Constitució, es pot transvasar? La Constitució no hi entra en això. La Directiva diu mirin senyors no poden degradar l'estat ecològic dels ecosistemes aquàtics. I llavors, mirin a veure, aquest transvasament degradarà, tindrà un impacte ecològic significatiu? Doncs queda fora de la llei. Ara, no per ser transvasament, sinó per degradar. Puc fer aquí un embassament de tal dimensió? Fa impacte ecològic rellevant? Sí. Doncs miri això que abans es permetia ara no.

Públic – (La pregunta efectuada gairebé no s'entén però podria resumir-se de la següent manera) Ha d'haver un criteri normatiu per sobre d'un econòmic? Segueix vigent el tema de que "qui contamina paga?"

P. A. - Òbviament si no n'hi ha, ha d'haver per sobre d'un criteri econòmic un criteri normatiu, o sigui, quan en un moment determinat tu estàs en sequera, dius, mirin, com han fet a Catalunya, no reguin ni pagant ni sense pagar, no omplim les piscines. Normativa. Jo crec que aquí s'han de solapar criteris de prioritat normativa. Però em refereixo a temps de normalitat, on diem podem tenir aigua per això, per això i per això, molt bé doncs la tenim, no hi ha cap delictes en utilitzar l'aigua, tampoc és un delictes tenir una bona dutxa de mitja hora o una hora, el que passa és que això ja no és un dret a priori, o si ho és, anem a buscar un artefacte econòmic per desincentivar això i al mateix temps ja de pas compensar financerament l'equilibri financer d'un servei ciutadà. Pot haver-hi altres estratègies, jo això ho proposo no com un dogma sinó com una estratègia que pot ajudar a organitzar la intel·ligència col·lectiva en aquesta qüestió en concret.

El tema de que qui contamina paga segueix vigent tot i que no ens satisfaci i segueix sent un principi europeu. El que passa és que té vostè tota la raó del món en què contamina quant i per què, qui paga quant i per què. Jo li dic una cosa, hi ha criteris i criteris, el problema és, primer, determinades coses ni pagant ni sense pagar. Això és com si vostè té l'afició de matar àvies pel carrer. Bé, doncs miri, això no està permès. No, que ho pago. No, no, que això no està en venda. En tot cas si vostè va matant avis pel carrer amb el cotxe doncs li posarem una multassa i el tancarem a la presó perquè no segueixi matant ningú més, però fins i tot la multassa que li fem per l'accident que ha tingut és perquè no ho torni a fer, no per la cama que ha trencat vostè. Llavors, amb això el mateix. Les lleis europees el primer que diuen ni això, ni això, ni això, i cada vegada és més estricte, no es pot fer, ni rics, ni pobres, ni pagant ni sense pagar. Ara, ve vostè en aquelles coses que es poden fer i li dic, miri, es pot però no perquè sigui bo... Vostè per exemple em salinitza l'aigua. No és tòxic però no és bo, està fent un dany. Doncs miri li posaré un pagament amb un criteri, i li proposaré un ara, jo crec per exemple que els criteris de contaminació, de pagament per contaminació, han de tenir la idea de que sigui més car fer aquest vessament legal, amb el pagament corresponent per vessament, que la millor tecnologia disponible que ho evita. Llavors jo poso una tarifa per exemple, dic a veure, indústria paperera, podrà vessar això i això, però jo sé que hi ha aquesta tecnologia que costa tal quantitat i li poso una tarifa que l'empresari que de seguida farà comptes diu em surt més barat comprar la màquina, fer-ho bé i reutilitzar l'aigua. Doncs ho farà. I no necessita vostè ja ni la Guàrdia Civil perquè funcionarà la racionalitat econòmica a través d'aquest incentiu.

I per últim, el que sí que va passant és que, hi ha la jurisprudència nord-americana. Els nord-americans, ja saben que tenen unes lleis més laxes que les va concretant la jurisprudència. A Europa som més estrictes en la definició de la llei i el jutge té menys que interpretar, però a Estats Units la jurisprudència és la que va fent la llei pròpiament, doncs la jurisprudència està evolucionant, va passant de la prioritat del

temps de que qui contamina paga –una altra cosa era quant- cap a no contaminar o restaurar l'estat que hi havia abans de la contaminació, la qual cosa és molt més cara que no contaminar. En definitiva és veritat que es vagi passant del principi de qui contamina paga, que com a principi d'arrencada o de transició no està malament, cap el principi que sembla utòpic però no ho és, de no contaminació. I aquí tenim el principi de la Unió Europea en la llei *no deterioration principle*, que aparentment sona a absoluta utopia, però no és utopia, és un principi sagrat, que és: no hem de contaminar l'aigua que bevem. Llavors jo crec que per aquí anem i en aquesta línia ens mourem.

En quant al tema de sobrants, miri, m'avergonyeixo del que deia la Ministra l'altre dia, jo crec que o perquè és nova o perquè és d'Agricultura, no ho sé, o per les dues coses segurament, però dir l'aigua sobrant és com dir, escolti, a vostè li sobra sang? No, no me'n sobra, ara, si s'ha de fer una transfusió perquè algú està malalt, tingui vostè la meva sang, però no perquè em sobri. Llavors jo crec que en aquest sentit, quin és el cabal ecològic d'un riu? Doncs l'aigua que porta, ja està. Ara bé, es pot treure aigua sense trencar la salut, perquè ho necessitem per l'activitat econòmica, pel dret humà? Sí i ho farem amb compte i amb prudència perquè no en sobra. Llavors, és un concepte que s'ha de canviar i, repeteixo, no és dogmatisme ni talibanisme ecologista, és sentit comú. No sé qui ha fet aquest planeta, no sé si ha estat Déu, l'evolució, o qui, però ho ha fet molt bé, i l'aigua no es perd al mar. Això ja ho hem explicat mil vegades i fins i tot a les tertúlies d'"Hora 25" ja ho saben. M'alegra quan diuen: això no es pot dir! No saben massa bé per què però diuen ¡no, això ja no es pot dir! Bé, alguna cosa és alguna cosa. La de vegades que hem dit, mirin, quan es van tancar les comportes d'Asuan, a Egipte, sabíem que se salinitzaria el delta d'Alexandria, val, però a canvi d'un milió d'hectàrees de regadiu i no sé quants kilowatts/hora. Val, doncs potser tenia raó el Govern egipci. No teníem ni idea del que passaria. Quinze anys després, carència, col·lapse de sorra a les platges turístiques del nord d'Àfrica. Compte, ja no parlem d'ecologia, parlem d'economia. La principal indústria d'Egipte en greus problemes. Això passa aquí. Aquí no es fixen vostès que a l'hivern ve de tant en tant una bona tempesta i *razzia* una platja i llavors va Tele 5 per allà: Senyora què ha passat, ¡ai, fill meu, que el mar se'ns ha endut la sorra i ja no ens la torna! Si el periodista sabés una miqueta més li preguntaria, escolti, ¿abans els hi tornava? Llavors la senyora diria, sí fill meu, abans el mar ens portava sorra, és que ara no ens porta res. Com a Egipte. I on són les sorres... matarilerilerile... doncs al fons de Mequinença, al fons d'Asuan. Les sorres de platja procedeixen en la seva majoria no de l'erosió costera de les onades sinó de l'erosió continental dels rius que aporten sediments a les costes i els corrents litorals les transformen en platges. Economia. En platges economia. Ara com que ja no ho fa la naturalesa ho hem de fer amb camions, amb dragues i amb "pasta carrasca". Abans treballava la naturalesa gratis per nosaltres. El segon impacte d'Asuan va ser encara més gran i més immediat: l'any següent de col·lapsar el riu Nil va desaparèixer pràcticament més del 90% de les pesqueries de sardina i se'ntó de tot el Mediterrani oriental fins les costes de Turquia. Avui sabem –i un dels centres més avançats en l'estudi d'aquesta qüestió el tenen aquí a Barcelona, a l'Institut de Ciències del Mar, del CSIC- que la sardina, el se'ntó i les espècies pelàgiques i altres espècies posen els ous a les desembocadures dels grans rius a la primavera quan el riu baixa en crescuda, ¡aquestes crescudes tan dolentes! Doncs gràcies a això mengem se'ntons, en el moment en què aquests rius baixen no només amb molta aigua, amb molts sediments, sinó amb nutrients continentals que fertilitzen la vida als mars, sobretot als mars tancats o gairebé tancats com el Mediterrani pobres en plàncton. No ho sabíem, avui ho sabem. I per això la Directiva marc d'aigües, que és molt avançada en aquest terreny, ho diu: no es perd l'aigua la mar, hem d'integrar a la gestió de conques, deltes, estuaris i litorals marins, perquè les aigües dels rius no es perdin al mar.

Dit això, evidentment, vens aquí i dius, mirin, jo penso francament i ho estic dient, que poden estar orgullosos d'una cosa i d'altres no, poden estar orgullosos d'una política d'aigües a Catalunya que és força avançada, a nivell estatal i a nivell mundial. D'aigua d'abastiment. En aquest cas per exemple té una política de caràcter antitransvasista, els ho dic amb claredat, rotundament, justament es rebutja el transvasament del Roina, es rebutja el transvasament de l'Ebre i es construeixen tres dessaladores que

generaran 200 hectòmetres cúbics l'any: la del Llobregat, la de Tordera i la de Cunit. 200 hectòmetres cúbics l'any significa una cosa, vol dir que ens oblidarem, en el que està planificat i fent-se, ens oblidarem de Barcelona en el tema d'aigües, com ens hem oblidat ja de Lanzarote, ens hem oblidat de llocs on plou molt menys i ja pot ploure poc però el mar és allà i es dessalarà aigua, pagant el que faci falta, menys que portant l'aigua de l'Ebre o del Roina, molt menys en el cas del Roina. Però això està així i té una política antitransvasista, ho dic en honor a la veritat. I ara bé, dic, això és la planificació, l'estructura, allò estable, el que pretenia resoldre el Pla Hidrològic Nacional del Partit Popular. Bé doncs aquí hi ha una lògica diferent que jo recolzo, em sembla raonable.

Segona part, emergències de sequera. Bé, però és que d'emergències de sequera al Pla Hidrològic Nacional que ara s'està intentant ressuscitar per part del PP, per exemple, o del senyor Camps, llegeixin-s'ho, no hi ha ni una línia d'estratègies de sequera, ni una línia, es diu: d'estratègies de sequera en parlarem en un altre moment. I per això ha arribat la sequera i tenim un Pla Hidrològic Nacional i cap pla de sequera, no es parlava de plans de sequera. I dic més, si llegeixen els annexos, quan parlava del transvasament de l'Ebre, deia en el transvasament de l'Ebre, en els annexos, i hi ha les gràfiques, jo ho he publicat vint vegades copiant el que posava l'annex del Pla Hidrològic Nacional, el 20% dels anys, és a dir, els anys de sequera, el transvasament de l'Ebre, la majoria d'aquests anys no podrà transvasar ni un metre cúbic. La raó és molt senzilla, els transvasaments són un desastre com a estratègia de sequera en general. I ara mirem el cas particular de Barcelona. En general per què, doncs per què les sequeres no són locals, no és una sequera a Orihuela, és una sequera regional que generalment és mediterrània i quan el Segura entra en estrès hídric, entra en una mida o altra en estrès hídric el Júcar, l'Ebre, el Llobregat, el Besòs, i per tant tenir una estratègia de sequera que és molt cara, més cara fins i tot que la dessalació, resulta que en sequera no funciona. Però això estava reconegut en el Pla Hidrològic Nacional. Com es pot tornar a treure aquest paper a sobre de la taula per parlar del que el Pla Hidrològic Nacional o no deia o deia justament en sentit contrari?

Per tant, jo dic en general, què està passant ara aquí? El primer que s'havia d'haver discutit a cor obert, acceptant els riscos de que es polititzessin malintencionadament les eleccions, i la veritat és que jo per una banda comprenc que la classe política tingui por de treure aquest tema sis mesos abans d'unes eleccions, perquè amb el model d'oposició que tenim en aquest sant país és per posar-se a tremolar treure aquest tema abans d'unes eleccions, jo ho comprenc però no ho puc justificar. Per tant això fa sis mesos es treu sobre la taula, miri potser plou i del que s'ha dit no res, però si no plou posem sobre la taula totes les possibilitats que tenim perquè les dessaladores, que és la nostra estratègia, arriben tard. Així de clar. No és un problema estructural, és un problema de conjuntura, és diferent al Pla Hidrològic Nacional, és un pla de sequera. I llavors, què diria jo? El que estàvem dient en el que assessoràvem en el seu dia a l'anterior Conseller Milà, li dèiem: mira primer el que tens al voltant, conques internes: Llobregat, Besòs; un banc d'aigües, un centre d'intercanvi com el que s'ha fet a Sevilla i altres llocs, no ho hem inventat, es va fer a Califòrnia als noranta, on en sequera se'ls hi diu als regants que hi ha a l'entorn: escolti, jo els pago vint cèntims d'euro el metre cúbic –soc jo qui posa el preu-, qui vol passar-me els seus drets d'aigua? Acostumo a dir una cosa perquè se'n recordin, de vegades ho dic a la premsa, ¿saben vostès com va acabar la sequera de Sevilla dels noranta, quan l'Expo? Centenars de milers de persones sense aigua potable, sense aigua, talls d'aigua d'hores del dia, una vergonya europea, va ser Sevilla, no Barcelona. Saben vostès com va acabar la sequera de Sevilla? I els periodistes fins i tot em diuen guaita, doncs és veritat, doncs no me'n recordo. Dic, és que les sequeres són com les guerres a l'Àfrica, desapareixen així que surten del teletip. Com va acabar la sequera a Sevilla? Els ho dic, no hi va haver ni un transvasament des del Miño, ni una dessaladora a Sanlúcar de Barrameda, hi va haver un anunci a la premsa que deia: els regants que cedeixin els seus drets d'aigua a Sevilla en any de sequera, aquest any, conjunturalment, els pagarem 7 pessetes/metre cúbic. I es donaven de bufetades a la finestreta, perquè per regar arròs o cotó o blat de moro es treia en aquells moments

unes 3-4 pessetes/metre cúbic. Els hi estaven proposant gairebé el doble del que guanyaven i sense treballar. Corrents.

Avui, quan s'ha fet això en sequera al Júcar, al Guadiana, i són experiències que s'han fet de l'any passat, de l'anterior, en aquesta sequera, els regants, tot i en unes condicions de xantatge, perquè han operat d'una manera una mica xantatgista, dinou cèntims d'euro/metre cúbic, és a dir, menys de la meitat del que costa la dessalació, menys de la cinquena part del que costa el Roina, etc. Bé, doncs nosaltres dèiem anem a preparar-ho perquè això no s'improvisa, això s'ha de parlar amb les comunitats de regants, tenir-ho previst, fer com una mena d'assegurança de sequera i pagar-ho en moments de tranquil·litat, negociar-ho en tranquil·litat, no en emergència que llavors et puja el preu, els pirates dels vaixells que haurien de ficar-los a la presó, haurien d'expropiar-los els vaixells, abusar d'una situació d'emergència ciutadana per multiplicar per tres el preu de portar aigua en vaixell, són pirates mediterranis i s'haurien de denunciar.

Doncs bé això dèiem, primer en conques internes. Òbviament l'aqüífer de Barcelona, dessalabrar-lo, ja ho fan vostès al Besòs però encara no tenen la maquinària necessària per fer-ho a tot l'aqüífer, de manera que els 12 hectòmetres cúbiques que bombegen del metro al mar ara no es tiren al mar, s'utilitzen per la neteja de carrers, per usos secundaris, però no es pot dessalabrar tot, dessalabrar l'aqüífer costa vint-vint-i-cinc cèntims d'euro/metre cúbic, la meitat que dessalar aigua de mar. I aquí tenim una reserva de sequera important però no hem arribat a temps amb la maquinària. D'acord. A veure com ho fem i ja també l'aqüífer va cap a baix. I diem doncs a veure, bancs d'aigua ara aquí? No queda aigua al Llobregat, ja s'ha canviat als regants per aigües de retorn, el Besòs no té regadiu, el Ter en té però ja els hi han pres l'aigua als regants sense indemnitzar, compte, amb la qual cosa por haver-hi empipament, i només un rec d'auxili a l'arbre. Per tant, ho sento ja no en queda, jo és el que hagués volgut però ja no en queda a l'entorn.

La següent és pensar en els vaixells que et poden portar una part però no tota perquè no hi ha més que sis vaixells i no arriben per més, i a sobre cars, però bé, d'acord. I la següent és pensar en aigües de l'Ebre. I ho diu vostè que és antitransvasista? Dic, jo no soc anti-res, jo intento ser raonable. Estic en contra de degradar els rius. Llavors, què estem proposant des de la Fundación Nueva Cultura del Agua, tot i que s'hagin enfadat i no ens entenguin, moviments absolutament estimats, que em parteix l'ànima només en la crítica que fan, més en la forma que en la crítica perquè un pot estar es desacord com passa ara amb la Plataforma en Defensa de l'Ebre que jo seguiré recolzant en moltíssimes coses i en gairebé tot, però no entenen això. Nosaltres diem fem un banc d'aigües amb l'Ebre; al Segre, en aquests moments, a l'Urgell hi estan disposats, ho estan dient els del Vallbona, estan disposats a cedir aigua per vint cèntims o probablement per menys. Els drets del Segarra-Garrigues, que és una burrada el Segarra-Garrigues, els drets dels regants, la major part no els estan agafant perquè no volen pagar, estan lliures, es poden transferir a aquest cost. El que passa és que la infraestructura no la tenim feta per portar-la. Bé, i la infraestructura és pecat mortal? Doncs miri vostè en helicòpter o com sigui i si és un tub el que faci falta es posa un tub. Com a conjuntura, per una vegada i no més si és necessari. Bé i si ve una altra vegada l'emergència, doncs mirarem a veure, però ha de ser un tub que es talli al principi i al final i que s'utilitzi costi el que costi i que després es talli i seguim amb el pla que teníem, que és un pla en principi bo, i no fem demagògia amb això. Però amb aquesta transferència de drets agraris voluntària de l'Ebre no traiem ni un metre cúbic, no com diu la Ministra "no, com que són aigües sobrants...", no són aigües sobrants, ni tan sols les que es filtren a les sèquies. El Delta és una esponja que s'ha d'alimentar d'aigua dolça perquè sinó se salinitza amb l'aigua de mar i de fet, si vostès ho saben, per què l'arròs es conrea i ha de conrear-se al Delta?, i no s'han de retirar aquests regadius mai, perquè és la forma de fer inundació artificial del que abans s'inundava de manera natural i llavors es té l'esponja xopa d'aigua dolça, evitant la salinització del territori. L'aigua que es filtra d'un canal de terra no es perd, està formant part de la barrera contra la salinització. Jo crec que la Ministra això no ho sap encara. Crec, no ho sé. O ho menysprea.

Llavors, l'enfocament és un altre. L'enfocament no és ja el Delta, és al propi Segre, tot i que es faci ara aquest transvasament, jo crec que hagués estat millor no el Segre des de dalt que era un error, era un error perquè allà no hi ha aigua, perquè no es pot transvasar d'on no n'hi ha encara que vulguis, baixes a Rialp, tens trenta i tants quilòmetres i ja baixa com l'altre, és semblant però una miqueta més racional i tindries aigua de més qualitat probablement. Però el que vull dir, aquest error tècnic per a mi és secundari. Facin un o altres, facin-lo però això sí, compensin-lo amb un banc d'aigua, de manera que al Delta arribi si hi cap més aigua que la que hi està arribant ara, perquè no hi ha sobrants. M'explico? A Califòrnia, els ecologistes es van alegrar dels bancs d'aigua. Per què? Perquè a Califòrnia a tu et deien el mateix que s'hauria de fer aquí, d'acord, vostè em demana aigua en emergència, vostè me la cedeix, vostè me'n cedeix cent, jo li pago dotze cèntims de dòlar per metre cúbic, vostè content. Ja en tinc cent, dels cent a vostè li en venc només seixanta i els altres quaranta els deixo al riu. Són part del que vostè regant tenia un retorn al riu i jo ara en lloc de retorn ho deixo ja al riu per preservar ambientalment, i vostè em paga tot, els cent. De manera que vostè està pagant també el cost ambiental, tal i com diu la Unió Europea. I el riu content, no només perquè ara té la mateixa aigua o més sinó sense nitrats i sense pesticides.

Per tant, podem fer intel·ligència, podem buscar una intel·ligència que sense mercadejar, sortim de l'entrebanc. I és el que estem proposant a la Generalitat i en general la Generalitat ho entén. Narbona ho entenia i a l'actual Ministra jo crec que li costarà una miqueta més. I això sí, crític. Vostè té tota la raó en què s'ha de pensar en el futur d'una zona urbana com Barcelona. Créixer no és una virtut, jo no vull créixer més, no sigui que no em pugui casar, que diuen, ni tampoc vull créixer en bellesa, ja em barallo prou contra el "michelín". Per tant, créixer no és bo per definició. I ens han venut que créixer és bo. No és bo. I en aquest cas Catalunya ha fet un pla d'ordenació territorial que l'altre dia era a Manlleu i la gent està que treu escuma per les orelles perquè diuen mirin, han fet un pla que no està malament per Barcelona, no està malament a la perifèria, però han agafat la zona de Vic com a zona expansiva i es posa en previsió de centenars de milers de noves persones a viure allà que rebenten el territori i rebenten la comunicabilitat, en definitiva rebenten la possibilitat de ser feliços, no és sostenible, si seguim creixent no seran sostenibles ni les dessaladores, ni el següent transvasament, etc. Hem de qüestionar-nos una mica el model de desenvolupament territorial i urbanístic. El que passa és que això avui per avui no dóna vots. I llavors hem de canviar la nostra cultura perquè doni vots allò racional, no la demagogia i allò irracional.

Públic - La transferència que suposa el Segarra-Garrigues és una barbaritat pel Delta, en canvi ells ho podien considerar oportú o no. O el tema de comprar l'arròs. L'arròs té una funció dins de l'Ebre i igual si poses una fàbrica de Coca-Cola això no té cap funció dins de l'Ebre i per tant sí pots agafar aigua i portar-la a Barcelona. Llavors crec que també, igual que a Califòrnia, hi ha un sistema de regulació, etc. Tampoc sé normalment quan la gent del Delta identifica el minitransvasament amb el que va passar amb la Generalitat, que els hi van prometre una sèrie de coses, no es van fer aquestes inversions, i consideren que això estava a l'annex dos del Pla Hidrològic Nacional, amb la qual cosa en realitat és un retorn al Pla Hidrològic Nacional, quan el 20% dels anys del Pla Hidrològic Nacional de sequera no era per gestionar la sequera. Amb la qual cosa aquí la confusió està servida.

P. A. - El tema no és fàcil perquè a més el que he dit abans dels transvasaments és vàlid en termes generals. Però en aquesta conjuntura concreta també s'ha de reconèixer una realitat que és relativament excepcional a la història hidrològica coneguda a la vall de l'Ebre, i és que aquesta vegada la sequera més extrema, és com si haguessin posat una capa de plàstic, és a Catalunya. O sigui, hi ha hagut un moment que tot i que l'Ebre estava en estrès hídric, però durant unes setmanes ha plogut molt a Navarra, etc., llavors ha baixat l'Ebre mig carregat, ha omplert Mequinença i llavors, sent un any de sequera, aquest any sí es pot fer una articulació, anem a veure, si es fa millor amb els regants per evitar més problemes, pot haver

disponibilitat de cabals, però en tot cas el pot haver també cedint cabals de rec. Però no és normal, si s'agafa l'estadística això passarà una de cada cinc sequeres, les altres quatre quan hi hagi sequera aquí hi ha allà i més a baix, amb la qual cosa el transvasament el tens allà mort de riure. És a dir que, en aquest cas, com a conjuntura i no com a norma, pot ser útil i pur pragmatisme. Llavors, jo penso senzillament que el debat no és fàcil. Jo crec que és l'ocasió però també com la urgència estreny, que és quan els éssers humans espavilem la intel·ligència doncs hem d'aprofitar allò dolent per allò bo. És a dir, crec que aquí tenen vostès la possibilitat des de Barcelona, que al cap i a la fi és molta Barcelona, és Catalunya al final en bona mesura, en fer un debat territorial d'envergadura, no només per resoldre el problema immediat, que s'ha de fer, pel camí que sigui, el més millor o una mica menys millor s'ha de fer, però després discutir per exemple això dels bancs d'aigua. Fixin-se fins a quin punt podem començar a retornar aigua al Ter, i és bo fer-ho, podem al mateix temps començar a articular un sistema d'emergència amb bancs d'aigua que a la propera no ens agafi, podem començar a discutir a nivell de conca de l'Ebre si té sentit en aquesta situació de perspectiva el que els deia abans, seguir promovent tres-centes i pico mil hectàrees de nous regadius, estem bojos? I això ja no ho dicta Madrid, compte, competències autonòmiques, això és la Generalitat, el Govern d'Aragó, el Govern de Navarra i el Govern basc, tres-centes i pico mil hectàrees són com dos transvasaments com els que volia fer el PP. Ens quedem sense riu! I què passarà en la següent sequera? Plors i cruixir de dents. Estem bojos?

Aprofitem aquest mal tràngol per forçar aquest debat i que no doni vots fer més hectàrees de regadiu. Serta-Sènia i aquí ens tornem a trobar amb els companys del Delta de l'Ebre que estan dient, miri, és que no me'n refio, jo entenc que no te'n refiis, però anem a intentar veure, aprofitar en positiu aquestes qüestions per reduir el tema de les expectatives, jo fins i tot soc partidari de fer una cosa que no dona vots de moment però que al final donaria vots, que és reconversió del regadiu a Espanya. Estem en canvi climàtic, ens hem passat ja de la ratlla, no només no créixer sinó probablement disminuir, indemnitzant adequadament, regadius salabrosos, regadius de baixa rendibilitat, que es negociarà i els regants ho faran encantats, per regar menys en anys de normalitat, per tenir més capacitat de gestió de la sequera, al regadiu i a les ciutats, a tota Espanya. Estem en canvi climàtic. Això és com quan arribem a la conclusió que pescàvem més que els peixos que podien néixer al mar. I llavors vam tenir la "pitèria", com es diu a Aragó, en un moment determinat no hi va haver més remei que dir reconversió del sector pesquer. A algú se li va acudir créixer la flota pesquera? Home, no, tontos no som. Què vam fer? Doncs reduir la flota, modernitzar-la i recolzar els treballadors i els armadors amb alternatives d'inversió a les zones. És a dir, posar amortidors socials a la transició. Però això en el regadiu no és popular. L'agricultura és l'únic sector d'aquest país i del món sencer que mai ha tingut la sort de tenir un pla de reconversió quan no hi havia més remei que vingués la reconversió i la reconversió l'ha fet el mercat, que és despietat, qui no aguanti que arriï. Ja està, reconvertit. El regadiu s'aboca en aquests moments a una situació d'aquesta mena. O tenim intel·ligència, valentia i lideratge polític per explicar-ho i per oferir un pla de reconversió del regadiu que es negociï amb temps amb els regants per disminuir la superfície regada en lloc d'augmentar-la i augmentar la nostra capacitat de gestió de les sequeres, o el futur serà lleig. Per tant, crec que ara que ho passem malament és moment de discutir aquestes coses més enllà de resoldre l'emergència.

Públic - Dues preguntes. Una, ¿què es podria fer, Aragó és una regió molt àrida, hi ha grans zones que són molt àrides, què es podria fer, més agricultura o portar més aigua de l'Ebre, com ho veu vostè? I la segona, ¿com veu vostè la idea de portar aigua del Roina a Espanya quan sembla que els agricultors francesos no volen i que l'obra trigaria anys i també és molt costosa, però sembla ser que seria molta aigua, que enriquiria el territori català i espanyol?

P. A. - Miri, molt senzill. Ho dic ràpidament perquè crec que val la pena que això quedi clar. Començant pel segon. Jo per exemple quan m'oposava al transvasament de

l'Ebre cap a Múrcia, tot i que parlava amb paràboles que dic jo i perquè ningú s'empipés a les xerrades que eren molt massives també a Múrcia, en alguna ocasió em deia gent amb tota la seva voluntat: però vostè és contrari a que nosaltres produïm taronges. I llavors jo els deia, a quin preu? Que a quin preu produiria vostè les taronges. Perquè si vostè em diu que a un euro la peça, llavors soc contrari a que faci aquestes taronges. Ha tingut vostè en compte el cost de portar l'aigua fins aquí? Perquè li sortirà a un euro la peça. Ja, no, però això ho paga el Rei. Com que ho paga el Rei? Per què ho paga el Rei? Ho he dit abans, no ho repetiré. Per tant, jo crec que s'ha de trencar la mitificació productivista del regadiu, que ve de temps de Costa, que va tenir sentit en temps de Costa, va tenir sentit econòmic i social en temps de Costa. Avui hem de fer una agricultura que competeixi als mercats, ho sento molt, com hem de fer mines que competeixin al mercat, com hem de fer pesca que competeixi al mercat, automòbils que competeixin al mercat, no val dir que paga el Rei a la SEAT perquè llavors si cada cotxe que anem a vendre resulta que ens costa diners a l'erari públic, doncs quin negoci que estem fent amb els cotxes! O amb l'agricultura o amb el que sigui. Una cosa és una subvenció a sectors, a emergències, i una altra cosa és l'economia en general. Per tant, Roina, molt senzill, el que he dit. Miri, quan es va programar el transvasament del Roina, i això m'agradaria que la gent que el defensí almenys ho digui, en aquell moment BRL, que era l'empresa francesa que va fer el projecte, va establir en els seus càlculs fa més de deu anys que l'aigua arribaria a Barcelona a setanta cèntims d'euro/metro cúbic. És a dir, avui no seria per menys d'un euro/metro cúbic. I portaria molta aigua? Sí, tota la que vostè vulgui, tub més gros, el Roina és gran. Vostè veurà, quanta aigua vol a euro/metro cúbic? Faci comptes. Però si és que la dessalació em costa a quaranta cèntims/metro cúbic i tinc tot el mar que vulgui i em surt millor aigua que la del Roina. Bé, doncs el que deia, el *bon seny* català. Vostès sabran quanta aigua volen del Roina. Segueixin discutint si volen. Que vindrà l'aigua! També podem portar un iceberg i tindran aigua però els hi sortirà per un fetge. Vostè veurà.

Llavors, en aquest sentit... Aragó. Miri, Aragó és un estepari a moltes zones, Califòrnia també. És més, les zones ara regades són les de menor renda per càpita. És a dir, avui l'economia no passa necessàriament pel regadiu, passa per la indústria, els serveis. Les zones regades d'Aragó com Monegros, on un pensa que és tot regadiu i que és agricultura, en aquests moments els llocs de treball a Monegros, comarca de regadiu per excel·lència, és escassament el 23%. És a dir, la major part ja del teixit rural afortunadament, i no perquè jo estigui en contra del regadiu ni de l'agricultura, afortunadament és una economia moderna més complexa. Sinó els joves no en quedava ni un, perquè els joves no es volen fer càrrec de l'agricultura –no dic que sigui ni bo ni dolent, és així-. Llavors avui dia... per exemple l'anterior Govern va aprovar una llei, un decret llei de desenvolupament rural força bo, a veure ara si s'és capaç de desenvolupar-lo, on el regadiu no és ni tot ni la part principal. Què es pot fer a Belchite que no hi ha regadiu? Doncs miri, Belchite s'ha desenvolupat més que Sariñena que té regadiu. Assecadors de pernil, fàbrica de no sé què, han espavilat. Llavors, què es pot fer a l'estepa monegrina? Doncs fer un bon parc nacional estepari, que als alemanys els hi encanta, com a Utah.

Públic - El macrocasino...

P. A. - El macrocasino és una salvatjada, que afortunadament ja s'ha detectat que, ja ha sortit publicat a *El Periódico de Aragón*, l'ascendent dels animals que havien entusiasmat al Govern aragonès, delinqüents habituals que, per cert, abans van estafar aquí a Barcelona amb el Casino virtual de Barcelona, que són als jutjats. O sigui que jo ja tinc vergonya aliena i prefereixo ni parlar-ho.

Anem a veure, què té Monegros? Vent, aire, terra i sol que diu Labordeta. Anem a fer un centre d'energia eòlica, un centre d'energia solar, producció de panells solars, ¿els joves monegrins saben utilitzar l'ordinador? oi que sí? saben fer disseny per ordinador? Activitats modernes que es fan independentment de que hi hagi sol o hi hagi ombra. Treball. Estarem a aquestes alçades com en temps de Costa: o regadiu o mort? Home, si us plau. No se'ls hi acut res a Lleida que fer 60.000 hectàrees de

regadiu? No se'ls hi acut res al Serta-Sènia? Ara ho fan, sí però sense pagar, diuen els agricultors. Doncs no tenien vostès tant d'interès? Ah, però sense pagar, pagant el Rei. No tenen vostès una altra cosa a fer? Sí, tenim moltes coses a fer. Bé doncs fem les coses intel·ligents que sabem fer i deixem ja de fer demagogia decimonònica amb el cor d'agricultor que encara tots tenim.

Públic - En part ho has contestat abans però jo voldria incidir en això. A mi no m'agrada situar-me en postures personalment fonamentalistes en algun aspecte i tinc dubtes. Llavors, és clar, el que vinc observant en el debat –jo per professió em dedico a l'assumpte de l'energia hidràulica, de l'aigua- i el que vinc observant en el tema de la dessalació i la política diguem de transvasament, em dóna la sensació una mica de que sembla que desitgem que les tendències vagin cap el mar. Quan parlem del Roina abans era 0,6 i ara estem a un euro. Això s'ha encarat. I en canvi la dessalació va baixant, miraculosament. Les dessaladores tenen un consum de quatre kilowatts/hora per metre cúbic.

P. A. - Menys, menys.

Públic - Jo el que dic és que la dessaladora que es va instal·lar a Barcelona necessita una subestació de 40 megawatts, i per tant necessita la corresponent línia elèctrica per portar-la, a la qual moltes vegades existeix oposició perquè no volem més línies elèctriques, que és el cas de Girona. Llavors, és clar, ho dic perquè de vegades les veritats no es troben al meu entendre únicament i exclusiva en algun cas determinat, quan es parla de transvasar del Roina en un moment determinat es parla de 10 metres cúbics/segon, el subministrament que té Barcelona a tota l'àrea metropolitana són 11 metres cúbics/segon. Això no resol un problema per gaire temps per davant. La dessaladora que es farà ara, 2 metres cúbics/segon. Llavors és clar, ho resolem amb quatre o cinc. El que dic amb aquesta història és que de vegades resulta que les solucions que de vegades ens convenen van augmentant de preu i les altres van disminuint de manera brutal. El que vinc a dir és el no tenir potser més ment oberta per ser capaços d'integrar més mixtura en les solucions. No al transvasament de... Potser no és dolent en aquesta història, combinat amb una altra solució, amb una altra i amb una altra. És a dir la nuclear, per exemple, no és contradictòria amb altres produccions d'una altra mena d'energia però dir: no nuclear, no transvasament,... a mi em dóna la sensació que estem tancant portes i llavors depèn de com ho vegis, vols portar els anàlisis al que tu vols creure.

P. A. - En aquest sentit crec que no m'he distingit per ser en aquesta xerrada particularment dogmàtic i antitransvasista, però en tot cas el convido a oblidar-se dels partits polítics i anar al mercat, vagi a la pàgina web –ho té tot als webs- i miri els concursos públics a Israel, a Estats Units, a Espanya, de les darreres dessaladores que es vénen assignant a tot el món. Són concursos públics i hi concursa el lliure mercat, aquí sí que no hi ha subvencions del Rei. La cosa és molt senzilla, en 10 anys la dessalació ha produït un avanç tecnològic que s'havia programat per vint anys, s'ha accelerat enormement. Quan discutíem del Pla Hidrològic Nacional la dessalació estava en mig euro/metre cúbic i s'esperava entre 5 i 10 anys l'entrada de les càmeres de recuperació energètica i una mica més per les membranes impermeables de baixa pressió. Ambdues coses són ja al mercat. S'ha passat –i això són dades objectives-, si no em creu, això no és un programa d'un partit, vagi al web, vagi a les ofertes de les empreses que es dediquen a això i miri què poc dogmàtic soc, vagi al mercat i es trobarà amb què en aquests moments s'ha passat dels 4-4,5 kilowatts/hora per metre cúbic a 3,5 i per sota ja, s'està camí dels 3,4 i 3,3 kilowatts/hora, tot inclòs, inclòs el bombeig de la salmorra.

Els transvasaments, ja ho he explicat abans, però ho torno a dir perquè no sé si hi era vostè, la gent pensa que va pel seu propi pes, jo no he fet el càlcul energètic per portar aigua del Roina però sí l'he fet, i l'he fet en contrast amb els instituts tecnològics de gestió ingenieril i amb acord amb l'antic Ministeri del PP que me'l va ratificar i va dir té vostè raó, 4,2 kilowatts/hora/metre cúbic, descomptant les baixades com si s'anessin a

aturbinar. Vostè sap que no s'aturbinaran. Per exemple el transvasament Tajo-Segura no té turbines pendent a baix perquè només pot aturbinar uns pocs mesos l'any i llavors no val la pena econòmicament. Amb la qual cosa no serien 4,2 kilowatts/hora/metre cúbic sinó 5 kilowatts/hora/metre cúbic. Ens estem apropant gairebé a un 60% més d'energia en els transvasaments de llarga distància que en la dessalació. Però això no és política, això són dades objectives de ciència i mercat. Les raons per les quals s'està reduint el preu, com vostè diu, malgrat que puja el preu energètic, però també puja el preu energètic per bombejar cabals, està fonamentalment en què s'està entrant primer en tecnologies noves de major eficiència i en economies d'escala, que estan reduint per competència aquesta mena de tecnologies que abans era quasi monopoli dels israelians fins que hi van entrar els japonesos, després els americans, els espanyols, els xinesos i tothom hi està ficat. És així. I llavors estem en un moment en què simplement aquestes qüestions no és que barregem solucions, tenim les solucions que siguin però fem-ho racionalment. Si a mi el Roina, i el Roina avui –repeteix que jo vaig estar a la comissió i vaig estar amb BRL i vam estar fent els càlculs i en aquell moment eren pràcticament 70 cèntim d'euro/metre cúbic, fa dotze anys-, vull dir, posi només el creixement del cost de la vida, simplement, i per això m'atreveixo a dir que estaria per sobre d'un euro, simplement perquè li he afegit el cost de la vida. En aquests moments també s'indemnitza més car el terreny, no només el cost de la vida, s'indemnitza molt més i ha pujat per una sèrie de qüestions més enllà del tema energètic, per això m'atreveixo a dir pràcticament sense marge a risc d'error que el Roina portar-lo avui a Barcelona estaria per sobre d'un euro/metre cúbic. I com el que està sortint als concursos públics està a 40 cèntims i per sota d'euro és metre cúbic el que s'està contractant ja en costos totals de dessalació, doncs ho dic perquè és el que surt al web, és el que hi ha als concursos públics que s'estan adjudicant arreu del món.